

Yunus Emre'nin Güzelliklerini Keşfetmek

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Yeri, göğü, insanları, cinlerin, zamanı, mekânı, kâinatı yaratan, ona akıl ve ilim sahiplerinin çok net olarak tespit ettikleri kanunları koyan, kâinatı eşsiz güzellik ve mükemmellekle yöneten, her işi ibretli, her hükmü hikmetli olan, bizi yaratan, büyüten, besleyen, ömrümüz bitince öldüren, ahirette hesaba çekecek olan, iyi kulları büyük nimetlerle, ikramlarla mükâfatlandıran, kötülerini de adaleti ilahisi ile layık oldukları cezaları verecek olan, ama rahmeti gazabına galip, lütfü adaletinden geniş olan yüce Rabbimize sonsuz nimetleri karşısında şükran duygularıyla dolu, hamd-ü senalar ederim.

Onun âlemlere rahmet olarak gönderdiği nice güzel kullarının en güzeli, Peygamberlerin serveri, gelmişlerin, geleceklerin efendisi, en üstün insan, en son peygamber, habib-i, edib-i Muhammed-i Mustafa'sına engin ve sonsuz sevgi ve saygılarla salât-u selamlarımı arz ederim.

Ve onun yolunda yürüyen temiz kullara, mümin kullara, iyi insanlara, onun ashâbına, ahbâbına salât-u selamlar olsun.

Gönül ne kahve ister, ne kahvehane,

Gönül sohbet ister, kahve bahane.

Demiş güzel bir şair.

Kardeşlerimiz; kilometreleri aşıp, toplu olarak [yapılacak] sohbet, muhabbet için gelmişler. Allah hepinizden razı olsun. Ben de kardeşlerimizin nazik davetine[icabet etmek için uzun mesafeleri aşıp] geldim.

Bu yılın Yunus Emre yılı olması sebebiyle size ondan bahsedeceğim. Bir taraftan da Yunus'un güzelliklerini keşfetmemizin, Yunus'u tanımamızın bizlere faydası olacağını düşünüyorum. Yunus örnek alınacak, kendisi ile iftihar edeceğimiz bir şahıstır. Yunus, bir yolun bayrağı olmuş olan çok renkli, çok tatlı kalpli bir kimsedir. Bunlar kuru gürültü değil. Şöhretinin hatıralarının yıpranmaması, gönüllerin onun tahtı olması sevenlerinin kendi hayatındaki, çağındakilerden şu anda daha fazla olması çağları aşan bir kimliğe sahip olduğunu gösteriyor.

Muhterem kardeşlerim!

Onu anlatırken onun yolu olan tasavvufu anlatacağız. Tasavvufu anlatırken de iyi anlatmak gerekiyor. Yunus'un ana zihniyetini kavramak için gerçek dindarlığı gözden [geçirmek], kalpten, candan mümin olmak ve o imana göre yaşamak [gerekir]. Yaradan'ını bilmek, bulmak, bu bilginin ve bu bulmanın coşkunu içinde evliya biri olmak, onu bilmeyi gerektiriyor. Onun için her konferansımda birini anlatacağım. Dinin içinde tasavvufun yerini size açıklamaya çalışacağım.

Tasavvuf içinde Yunus'un stilini, bağlandığı üslubu, kategoriye size anlatmaya çalışacağım. Bu zaten kendine özgü bir zattır. Sanıyorum muhataplar ve konuşmaların içerik ve muhtevaları değişir.

Muhterem kardeşlerim!

Allah (cc) hiç şüphe yok bizi yaratmış. Bunu biliyoruz ve kabul ediyoruz.

Allah-u Teâlâ hazretleri kâinata eşsiz bir düzen koymuş. Fizik kanunları, kimya kanunları astronomi kanunları, mikro kozmos, makro kozmos, atom vesaire bunları biliyoruz. Bir de

insanoğlunun mutluluğu için sosyal kanunlar, ahlak kuralları var.

Bu nizam yaşandığı zaman insan hem dünyada hem ahirette mutlu olur. Ahiretteki mutluluğu Şu anda bilemiyorum ama dünyada da mutlu olur. Ruh hayatında da mutlu, huzurlu, kuvvetli, sabırlı, sevgili, sevimli, seven, fedakâr ve vefakâr olur. Aile hayatında mutlu, kadın kocasına güzelce, hanımca bağlı, adam ailesine, hanımına [iyi bey], çocuklarına güzel baba olur. Çocuk babasına, baba çocuğuna saygı duyar. Aile içindeki bu saygı, sevgi topluma da mutluluk getirir. Toplumda adalet hâkim olur. Devlet daha güçlü hale gelir. Devletlerarasında da sevgi ve saygı artar. Eğer konulan bu kurallara, yani İslam'a uyulmazsa bunun tersi olur. İslam'dan uzaklaşıldıkça sosyal ve ahlaki değerler yitirildikçe suçluluk artar. Düşmanlıklar artar. Huzur ve mutluluk gider.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* milattan sonra altı yüz yıl sonra dünyaya gelmiş.

Ne getirmiş?

Yani asıl mesaj nedir?

İncelediğiniz, İslam'ı yakından tanıdığınız zaman, hadîs-i şerifleri okuduğunuz zaman görüyoruz.

Allah-u Teâlâ hazretleri insanlık için her zaman rehber, örnek, mürşit, yol gösterici ahlak erleri, onları doğru yola çeken insanlar göndermiştir. Kur'ân-ı Kerim'de bu çok net olarak bir âyet-i kerimede bildiriliyor:

“Hiçbir toplum yoktur ki oraya Allah'ın bir habercisi, bir ikazcısı gitmiş olmasın.” Bilimsel olarak görüyoruz ki dünya'nın her yerinde insanları ikaz eden birileri var. Kur'ân-ı Kerim'de Allah diyor ki: “Her topluma, onlara acıdığı için rahmetini gönderir.” Rahmet acıma manasınadır. Acıdığı için bir haberci gönderiyor. “Bakın, böyle yaparsanız şöyle olur.” diyen haberci gönderiyor.

Peygamber Efendimiz âlemlere rahmet olarak gönderildi. Peygamberlerden sonra öbür peygamber gelinceye kadar vazifelerini mürşitler, âlim, fazıl kişiler, kendilerini aşmış, yenmiş, düzeltmiş, güzelleştirmiş kimseler devam ettirir. Yani onlar, o peygamberden feyz aldılar.

Peygamber Efendimiz ahir zaman peygamberidir. Kur'ân-ı Kerim'de bu ifade edilmiştir. Yani onlar da peygamberin geleceğini biliyor. Zaten hem Tevrat'ta, hem de İncil'de ahir zaman peygamberinin geleceği yazıyor. Herkes bir kurtarıcının geleceğini biliyor. Kurtarıcının vasıflarını, özelliklerini ve geleceği zaman meydana gelecek olayları biliyorlar. Alametlere şahit oldukça, geleceği vaktin yaklaştığını hissediyorlar.

a. Rabbani Alimler Kimlerdir?

Peygamberlerden sonra onların bıraktığı görevi yapan âlimlere rabbani âlimler denir. Peygamberimizden sonra da ümmeti içinden çıkacak, onun görevini devam ettirecek âlimler, fazıl kişiler, mürşid-i kâmiller olacaktır.

Peygamber Efendimiz'in bir hadîs-i şerifi var:

إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ

*İnne'l-ulemâe veresetü'l-enbiyâi.*¹

¹Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, YOK, 223, r. 1576; İbnAsâkir, *TârîhuDimeşk*, XXXVIII, 318, r. -1; İbnAsâkir, *TârîhuDimeşk*, XXXVIII, 319, r. -1; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, X, 159, r. 28823; İbnAbdülberr, *Câmi'ubeyâni'l-ilm*, I, 170, r. 179.

“Âlimler, Rabbani âlimler, ahlaken safileşmiş, üstün, faziletli bilge âlimler peygamberlerin varisleridir. Peygamberlerin halefleridir.” Peygamberler mal mülk bırakmazlar, ilim bırakırlar. Âlimler peygamberlerin varisleridir. Ümmetin bekçileri, emirleri, emanet edildiği kimselerdir. Peygamberlerin halifeleri, halefleri, ondan sonra o vazifeyi yerine getirecek olanlardır. Yunus da bunlardandır. Sayısız insanda bunlara bağlıdır.

Allah’ın veli kullarına korku yoktur.

Bir büyük zât, *evliyaullahu* anlatırken diyor ki: “Allah’ın veli kullarından biri, harabe bir yere gelmiş. Orada canavarlar, kurtlar, çakallar varmış. Vahşi hayvanlar, zarar verebilirler. Onların arasında aslan mı, kaplan mı yabancı bir canavar görmüş. Onu görünce bir kulak kesilmiş. Görünen yerden birisi; “Korkma seni 70 melek koruyor.” demiş.

Hadîs-i şeriften biliyoruz, birtakım insanlar bir şehirde bekliyorlar, korkuyorlar, dışarı çıkamıyorlar. Abdullah bin Ömer:

“Niye burada toplandınız?” diyor.

“Ya Abdullah! Yolumuzun üzerine bir aslan durdu. Ondan korkuyoruz.” diyorlar. Abdullah bin Ömer aslanın yanına kadar gidiyor. Keçi gibi kulağından tutuyor. Yoldan çıkarıp kovalıyor. “Buyurun.” diyor.

Rasulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den duydum ki: “Allah âdemoğluna, neden korkarsa onu musallat eder. Eğer âdemoğlu Allah'tan korksaydı da başka hiçbir şeyden korkmasaydı, hiçbir şey ona zarar vermezdi.”

b. Yunus Şeyhlik Makamına Gelmiştir

Yaptığı hareket bu hadisin doğruluğunu gösteriyor. Abdullah bin Ömer aslandan korkmuyor. Yanına kadar gidip, kulağından tutup yolu açıyor. Aslan da ona bir şey yapmıyor. Kitaplarda gördüğüm olay. Bunlar Allah'ın sevdiği, seçtiği, Kur'ân-ı Kerim'de, hadîs-i şeriflerde yeri olan kimseler.

Mesela; Peygamber Efendimiz diyor ki bir hadîs-i şerifinde: “Bize saçı başı dağınık, üstü yolu yürümekten tozlanmış, kimsenin tanımadığı, ama kalbi temiz Allah'ın sevdiği kulları vardır ki kimse onlara iltifat etmez.”

Allah'ın sevdiği, seçtiği, Resululah'ın varisi olan, Allah dostu, gönül gözü açık olan, toplumdaki kavga, çekişmeden uzak duran kullarına birçok nimet veriyor. Yunus da bunu biliyor. O kullara hizmet ede ede, onların yolunda yürüye yürüye Yunus geliyor. Derviş Yunus, oduncu Yunus, Ümmi Yunus ve benzerleri hakkında söyleniyor.

Yunus'un şiirlerinden orada kalmadığı anlaşılıyor. Yunus şeyh olmuş. Bir şiirini okuyacağım kendi şiiri, şeyh olduğu anlaşılın. Yani dervişlik seviyesinde kalmadığı, ilerlediği, yükseldiği, mürşitlik makamına geldiği, hizmet verdiği, çalıştığı kendi şiirinden [anlaşılıyor.] Benim iddiam değil. Yunus ümmi, evini bilmeyen bir oduncu olabilirdi.

Oduncu cennete girer mi?

Girer.

Yunus hakkında konuşurken delilli konuşun.

Bir kul evliyaullahtan olursa ne olur?

Kur'an-ı Kerim'den, hadîs-i şeriflerden, evliyallahın hayatından, bunlar aklınızda kalmaz diye hayatınızdan misaller, deliller vereceğim.

Yani evliyallahın hali ne olurmuş, sonu ne olurmuş?

Onu anlayın diye kendi öz hayatımdan tecrübelerimden örnek vereceğim.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve selem* hazretleri buyuruyor ki: “Kulum bana çeşitli ibadetleri yapa yapa yakınlaşır.” Tamam, bunları yapanlar mahzun olmaz. Fakat bunun ötesinde kendisini frenleyemeyip, coşkunluğunu dizginleyemeyip, denizler uyuyor, o uyuyamıyor, denizler sakin duruyor, o yerinde duramıyor. Arif Nihat Asya'nın bir şiiri var:

İç sen bu sudan dostum,

Bir daha susamazsın.

Birden bir hal gelir başına,

Ağlayamazsın, susamazsın.

c. Keramet Nedir?

Bu hali yaşamadan bilemezsin. Şair'in ifadesi ile o zaman ağlayamazsın de susamazsın

da. Ağla ağlayamazsın, sus susamazsın. Öyle insanlar var ki fazladan ibadet ediyor. Fazladan ibadete nevafile deniliyor. Mecbur değil oruç tutuyor, sadaka veriyor, fazladan namazlar kılıyor, geceleyin ibadet ediyor. Kulum böyle fazladan ibadeti coşkunluğundan, sevgisinden, samimiyetinden dolayı bu ibadetleri yapa yapa durmadan yakınlaşmaya devam ediyor. Yani her yaptığı iş onu bana biraz daha yaklaştırıyor.

Çalışır, çabalar Allah'ın sevgili kulu olur. “Ben o kulumu sevdim mi o zaman gören gözü, işiten kulağı, söyleyen dili, tutan eli, yürüyen ayağı olurum. Benimle görür, benimle duyar, benimle tutar, benimle söyler. Benimle susar, benimle konuşur.” Bunlara nevâfile derler. Yani fazladan sevaplı, ibadetleri yapa yapa kulu Allah'a yaklaştırır. Kulda olağanüstü haller olmaya başlar. Biz bunlara keramet diyoruz.

Keramet nedir?

Keramet ikram etmek demektir. Allah'ın kuluna ikramıdır. Keramet olağanüstü bir olaydır. Olayların hepsi olağanüstüdür. Bilimsel bir

insan, bilimsel bir yere sahip oldu mu, her şey olağan üstü geliyor. Ben bir mühendis kardeşimizle görüşüyordum. Dedim ki:

“Şu cam ne kadar enteresan bir madde değil mi?”

“Niye?” dedi.

“Hem katı, hem de öbür tarafı görünüyor.” Şöyle bana acıyarak baktı.

“Niye cama hayret ediyorsun da taşa hayret etmiyorsun?” dedi.

“Niye?” dedim.

“Camın öbür tarafı görünüyor da taşın öbür tarafı niye görünmüyor diye niye hayret etmiyorsun?”

Niye sormuyorsun kendine?” dedi.

İkisi de doğru. Arşimet galiba hamamdan çıplak çıkar. Hamam tası suyun üzerinde her zaman yüzermiş. Ama herkes onun kadar ilgilenmiyor. O hamam tasının suyun üstünde yüzmesinden suyun kaldırma kuvvetini bulmuş.

d. Kur'an-ı Kerimden Keramet Örnekleri

Allah'ın kelamında varsa, Rabbimiz söyle-diye vardır. Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve selem* miracından bahsetmiş. Müşrik-lere demiş: “Bir gecede Kudüs'e gittim. Ku-düs'ü gördüm. Kudüs'ten de göklere, Rabbim beni miraca çıkardı.” Başlamışlar sormaya.

“Söyle o zaman kaç penceresi var?”

“Allah gözümden perdeyi kaldırdı. Mes-cid-i Aksa gözümün önüne geldi. Saydım. Ne kadar pencere varsa söyledim.” diyor.

Sonra gelmişler Ebu Bekir Efendimiz'e de-mişler ki:

“Bak gene arkadaşın neler söylemeye baş-ladı? Şimdi güya bir gecede Kudüs'e gitmiş. Oradan da göklere çıkmış.”

Diyor ki:

“Bunu o mu söyledi, yoksa sizin iftiranız mı?”

“Yok, o söyledi.” diyorlar. Birkaç kişiye sormuş.

Ebu Bekir Efendimiz: “O söylediye doğrudur.” diyor.

“Peygamber Efendimiz’in ağzından o söz çıktı mı?”

“Çıktı. Peygamber Efendimiz doğru söyler, yalan söylemez.” Mümin mantığı budur.

“Söyledi mi?”

“Söyledi, biz duyduk.”

“Söylediyse doğrudur.”

Yani söylediği şeyin olağan dığı, olağanüstü olması, akıl onu reddettirmiyor. Eğer bir olay meydana geldiye bilim adamı onu reddetmez. “Olmaz öyle şey...” diyemez, olay var.

Kurbağayı, deney yapmak için kesmiğ kafasını çıkartmığ [masanın üzerine] koymuğ. Ama bıçağı değdirdiği zaman kurbanın bacağı kıpırdamığ. “Ölmüğ kurbağanın bacağı kıpırdadı.”

“Bu ölmedi mi?”

“Öldü.”

“Niye kıpırdadı?”

“Olmaz böyle şey, ölen kıpırdamaz.” demiyor, sebebini araştırıyor. Bilim adamı önce olayı araştırır. O zaman elektriği buluyor.

Kur’ân-ı Kerim’de keramet örnekleri var. Avustralyalı kardeşlerimiz sevinsinler. Hz Meryem ile ilgili bir haber. Bu ehl-i kitap hristiyanlar Hz Meryem validemiz Hz. İsa'nın annesi olduğu için; bizim onu ne kadar sevdiğimizi bilmiyorlar. Meryem validemiz annesi ve babası tarafından ibadete adanmış. Doğmadan önce annesi ve babası diyorlar ki: “Doğacak çocuğumuzu ibadete ve ibadethaneye vakfedeceğiz.” Kız çocuk dünyaya geliyor. Olsun, vakfediyorlar. İbadethanede tertemiz pak, ibadetle meşgul oluyor. Hiç kimsenin girmedığı bir yerde ibadetle meşgul [oluyor]. Kapısı kapalı kimse girmiyor. Kimsenin geldiği de bir yer değil. Yalnız Zekeriya *aleyhisselam* arada geliyor.

Zekeriya *aleyhisselam* kilidi açıp baktığı zaman, o mevsimde orada olmaz, o diyarda yetişmez çeşitli meyveler görüyor. Diyor ki Kur’ân-ı Kerim'in ayetinde:

Ya Meryem enne leki heze.

“Bunlar nereden geldi?” Bunları ben getirmedim. Bu mevsimde bu meyveler yetişmez. “Bunları Allah gönderdi.” diyor.

إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

*Inna'llâhe yertzuku men yeşâü bi-gayri hisâbin.*²

“Muhakkak ki Allah dilediği kimseyi hesapsız rızıklandırır.” Bu aklın alacağı bir şey değil.

Kur’ân-ı Kerim’in içinden bir başka keramet söylüyorum. Süleyman *aleyhisselam*’ın zamanında Yemenin Saba diyarında Saba Melikesi, Kraliçesi Belkıs diye bir kadın hükümdar vardır. Bunlar aya, güneşe tapıyorlar. Bu haber Süleyman *aleyhisselam*’a gelince, onlara; “Aya güneşe tapmayın. Allah’a inanıp Allah’a ibadet edin.” diyor.

Hediye gönderiyorlar. “Biz sana tabi olalım, sen bize karışma, dokunma.” “Siz hediyelerinizle övünmeyin. Benim hediyelerinize ih-

²3/Âli İmrân, 37.

tiyacım yok. Yanlış yoldan dönün, dönmezseniz oralara gelirim cezanızı veririm. Ben gelmeden, siz müslüman olarak gelin.” diyor. Belkıs'ın askerleri: “Senin için çarpışıyoruz, gidelim savaşalım. Sen ne istersen onu yaparız.” diyorlar. Belkıs diyor ki: “Siz bilmezsiniz, hükümdarlar bir beldeye girdiğinde yıkıp geçerler, harap ederler.” Savaş istemiyor.

Davet üzerine Yemen'den Kudüs'e bir seyahat yapıyor. Fakat Süleyman *aleyhisselam* diyor ki:

“Kim, o gelmeden onun tahtını buraya getirir?”

Yanındaki insanlardan birisi: “Göz açıp katıncaya kadar onu size getiririm.” diyor. “Asaf isminde olan veziri yaptı.” diyorlar. Yani Kur'ân-ı Kerim'de olay anlatılıyor da olayın hangi şahıs tarafından yapıldığı yazmıyor. Yanında ilim ve irfan olan bir kimse yaptı. Göz yumup açıncaya kadar Belkıs'ın sarayındaki tahtı, maddi hali ile Süleyman *aleyhisselam*'ın Filistin'deki baş şehrine, Kudüs'e geliyor. Taht, karşısında duruyor.

قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي

*Kâle hâzâ min fadli rabbî.*³

“Bu bana Allah'ın bir lütfü.”

Belkıs gelince, Süleyman *aleyhisselam*;

“Senin ülkende bıraktığın taht böyle miydi?” diyor.

“Ta kendisi!” diyor. Ondan sonra imana geliyor. Bunu yapan Süleyman *aleyhisselam*'a tabi bir insan. Yani mucize değil, bu keramettir.

“Kim getirebilir?” diye soruyor. Demekki yanında bu işi yapabilecek insanlar var.

Olur mu?

Olur. Şimdi televizyonda adam uzaya, oradan bilmem nereye gidiyor. Bunlar zamanında imkânsız dediğimiz şeylerdi. Bizim bilmediğimiz çok daha başka şeyleri bilen, kâinatın sahibi olan Allah sevdiği kuluna onu yapma imkânı veriyor.

³ 16/Neml, 40.

Kur'ân-ı Kerim'de anlatılıyor. Kur'ânı Kerim'de başka misaller de var. Hadîs-i şeriften misal verelim. Peygamber Efendimiz zamanındaki onun ashabının birçoğunun böyle halleri var. Hadis kitaplarında yazıyor.

“Ya Resulallah! Böyle bir durumla karşılaştık.” “Olabilir.” diye böyle kendi hayatlarından çok şeyler var.

Hız. Ömer Efendimiz hutbeye çıkmış. Cuma hutbesi verirken birden duruyor. Uzaklara sesleniyor. Diyor ki: “Ya Sariye! Sağa dikkat et, arkana dikkat et.” Sariye dediği şahıs kendi ordusunun komutanlarından birisi. İran'da, İran kuvvetleri ile çarpışan bir şahıs. Çok güzel sahabe, binlerce kilometre uzakta hutbede ona sesleniyor.

“Ya Sariye! Dağa dikkat et. Arkadan seni çeviriyorlar, tedbirini al.” Tedbirini alıyor. Oradakiler yazıyorlar. “Cuma günü Hız. Ömer, Sariye'ye Medine'den seslendi.” diyorlar. Olaya şahit olanlarda bunu doğruluyorlar. Uyarıyla birlikte tedbir aldıklarını ve düşmanı yendiklerini bildiriyorlar. Orayı görmek, oradaki olanları görmek Hız. Ömer'in bir kerameti,

orayı gördükten sonra da oraya sesini duyurmak başka bir kerametidir.

Hz. Osman'ın yanına birisi geliyor. Hz. Osman halife, zinnureyn; peygamber efendimizin damadı, iki kızını almış, iki kat katmerli damadı, ilk müslümanlardan, Aşere-i Mübeşşereden, evliya birisi. Tabi en yüksek evliyadan bir kimse. Yanına gelen kimseye diyor ki: “Senin gözünde günah, zina eseri görüyorum.” Adam şaşırıyor, diyor ki: “Peygamber Efendimiz vefat etmişti.

Ya Osman! Vahiy kesilmedi mi yoksa?”

“Hayır, bu vahiy değildir. Allah'ın kuluna verdiği bir histir.” diyor.

Yolda gelirken bir kadına bakmış. Hz. Osman: “Senin gözünde harama bakan bir hal görüyorum.” diyor.

Yani gözünde o günahın izi nasıl kalır?

Abdulaziz Eddebbağ peygamberimizden çok sonra yaşamış. Ümmi, hiç okuması olmayan birisidir. Kendisine bir sözün hadis olup olmadığını soruyorlar:

“Bu hadîs-i şerif midir?”

“Evet.” diyor.

Başka bir şeyi soruyorlar:

“Bu hadîs-i şerif midir?”

“Yok, hayır. Hadîs-i şerif değildir.” diyor.

Bir söz ile hadîs-i şerif'i karıştırıyorlar, bir hadis-i şerif içerisine alıyorlar. Soruyorlar:

“Bu hadîs-i şerif midir?”

“Buraya kadar hadîs-i şerif, buradan sonrası değildir.”

“Nasıl biliyorsun?” diyorlar.

Diyor ki: “Hadîs-i şerifi söylerken ağzından bir yeşil nur çıkıyor. Öteki sözleri söyleyince çıkmıyor.”

Onun dışında İslam tarihinden birkaç misal anlatayım. Zünnun-i Mısri diye meşhur bir zat var. Kendi toplantı arkadaşlarıyla sohbet ettiği bir zamanda diyor ki: “Eşya evliya ya itaat eder. Allah'ın sevgili kuluna eşya itaat eder. Mesela; şu yatağa kalk evin dört köşesini dolaş gel desem, yatak dolaşıp gelir.” diyor. Yatak evin dört köşesini dolaşıp geliyor. Kuşeyri Risalesi'nde okumuştum. Yani bilimle de

sabit şeyler var. Uzak bir cismi yerinden oynatan insanlar var. Uzakdoğu'da bu işlerle uğraşanları biliyoruz.

Almanya'ya gitmiştim. Almanya'da bir kardeşim, bir arkadaşım var. Japonya'ya gitmişler. Orada bunları bir budist rahip manastırında misafir etmiş. demiş ki: “Sizin geleceğinizi bana rüyamda gösterdiler. Budistim, ama siz iyi insanlarsınız. Onun için sizi misafir ediyorum.” demiş. Sonra o anlatıyor.

“Sizden biriniz çıksın şuraya.” demiş. “Bir şeyler okudu. Uzaktan bir işaret yaptı. Adam küt yere düştü.” diyor. Eli değmeden adamı düşürmüş. “Ben böyle bir takım meziyetlere sahip bir insanım. Ama siz gibi ben de İslam'ın hak olduğuna inanıyorum.” demiş.

e. Ahmed-i Bican ve Muhammed Yazıcıoğlu Kıssası

Başka bir zatı anlatayım. İsmi Hayır olan Allah'ın sevgili bir kulu nakkaşlık ve dokumacılık işini biliyor. Hac ibadetini yapmak için yola çıkıyor. İsmi Hayır olan bu zatı başka bir adam yolda isminin Hayır olduğunu anlayınca: “Sen benim kaçan kölemsin gel buraya.” di-

yor. Ve yanında senelerce köle olarak çalıştırıyor. Nakkaşlık bilen bu zat iplik işlerini yapıyor. Onun yanında çalışıyor. Sesini çıkarmıyor. Yanında çalıştığı adam onun nasıl bir insan olduğunu anlıyor. Sonra sahibi: “Ben hata ettim. Sen benim kölem değilmişsin.” deyip bırakıyor.

Şimdi eğirdiği iplikleri pazarda satmış. Parasını kenara koymuş. İpliklerin satıldığını, paranın alındığını gören bir hırsız takip ediyor. Bu zatı muhteremin olmadığı bir zamanda bu iplik paralarını alıp gidiyor. Gidiyor ama adam Allah'ın sevgili kulu.

Bir ay sonra geliyor. Diyor ki: “Ya Hayır! Beni Affet. Ben senin iplik sattığını gördüm, paralarını almaya eve gittim. Sen yokken, camideyken evine girdim. Oradan paralarını aldım kaçtım. Para elimde, ama elim açılmıyor.” diyor. Eli açılmadığı için gelmiş, yoksa gelmezdi. Ama eli açılmıyor. Hayır nakkaş biliyor, dua ediyor eli açılıyor. “Bir daha böyle hırsızlık yapma, bu günah. Bu paralar da senin olsun, ailene evladına helal olarak harca.” diyor. Gözü de tok. Bunlar kitaplarda yazılan şeyler.

Bizim Osmanlı büyüklerinden birinin yaşadığı şeyi anlatayım. Misaller çok. Yazıcıoğlu kardeşler; Ahmed-i Bican ve Muhammed Yazıcıoğlu. Bu iki kardeşten birisi Gelibolu'da eskitilik yaparmış. Birisi de dağda çobanlık yaparmış. İkisi de evliya, ikisinin de kitapları var. İkisi de mübarek insanlar. Hambeley-i yazmışlar. Daha başka eserleri de var.

Bir tanesi dağda çobanlık yaparmış. Mendilin içine süt sağmış. Mendilin dört ucunu bağlamış çıkın yapmış. Yani elma götürmüyor, dağdan alıç götürmüyor. Mendil file gibi kullanılır, büyük mendiller. Ben de çocukluğumdan bilirim. Ama mendille süt götürüyor. Yani mendilden süt aşağıya akıyor. Sallaya sallaya abisine götürmüş.

“Ağabey! Sana süt getirdim.” demiş.

Bakmış kardeşi keramet gösteriyor. Yani mendilin içine süt sağmış, süt de damlamıyor. “Aferim! Kardeşim çiviye as.” demiş. Dükkânın direğindeki çiviye mendili asmış. Torba halinde duruyor, ama damlamıyor. Müşteriler gelip gidiyor. “Eskici baba! Benim şu şeyi yapıver. Şurasını dikiver.”

Biraz sonra bir arşafllı kadın gelmiş. arşafllı kadının da pabucu sökülmüş. Pabucunu ıkartmış. “Eskici baba! Őunu bir tamir ediver.” derken çobanın gözü ayağına, bacağına takılmış. Süt oradan damlamaya başlıyor. Direkteki süt aşağıya damlamaya başlıyor.

Onun zerine ağabey diyor ki: “Kardeşim gözüne sahip ol, harama bakma, günaha meyletme. Şehirde yaşamak dağda çobanlık yapmaya benzemez.” Yani dağda tehlike, günah yok. Ama Şehirde var. Şehirde daha dikkatli olmak lazım. “Őehirdeyken daha dikkatli ol.” diye ona söylüyor.

Bir de kendi hayatımda bildiğim bazı Şeyleri anlatayım. Her hafta Ankara'dan İstanbul'a otobüse biniyorum, gidiyorum. Kayınpederim, hocam, hocamız orada. Sonra dönüyorum. Ankara'dan otobüse gece saat 11- 12 bindim. Tek başımayım, rahatım. İnsan çoluk ocuk olmayınca rahat oluyor. Aklıma bir söz, Şiir, ilahi takıldı. İlahi Şöyle:

Gönül âyinesin zor değil,

Eğer kılar isen sâfî,

Açılır sana bir kapı,

Ayân olur cemalullah.

Ey sofû, ey dindâr! Gönül kaynağını temizler de pak edersen, tertemiz olursa sana bir gizli kapı açılır. Oradan Cemalullah'ı seyrederdin.

Gönül âyinesin zor değil,

Eğer kılar isen sâfî,

Açılır sana bir kapı,

Ayân olur cemalullah.

Ben gece 12'de otobüse binmişim. Gözlerimi kapatıp arkama yaslanıyorum. Uyuyorum, rüyamda bunu söylüyorum. Uyanıyorum bunu söylüyorum. Çay molasında aşağı iniyorum, bunu söylüyorum. “Ya, bu şiir amma takıldı.” diye hayret ediyorum.

Kendimi başka şeylerle meşgul ediyorum. Fakat biraz sonra hop gene aynı konuya geliyorum. Yine aynı şey; “Gönül âyinesin zor değil, Eğer kılar isen sâfî, Açılır sana bir kapı, Ayân olur cemalullah.” Sabahleyin Ankara'dan İstanbul'a hocamızın camisine geldim.

Otobüsten indim. Yürüyerek Hocamız'ın yanına geldim. İçeri girdim, elini öptüm ve oturdum.

“Nasılsın, çalışmalar nasıl gidiyor?” diye sordu. Ben de: “İyiyim, iyi gidiyor.” dedim. Sonra şöyle uzandı, duvardaki raftan bir kitap çıkardı. Bir sayfa açtı. “Bak, şair ne güzel söylemiş.” dedi. Bana verdi. Baktım açtığı sayfada:

Gönül âyinesin zor değil,
Eğer kılar isen sâfî,
Açılır sana bir kapı,
Ayân olur cemalullah.

Bu şiir var. Benim Ankara'dan beri manyetik tesiri altında olduğum, sürekli söylediğim şiir orada. Hocamızın kitapları bana kaldı. Tabii varisi benim, kütüphanesi ben de. O kitabı arıyorum. Yazma bir eserdi. O kitap yok. Bu olağanüstü, yani tesadüfün ötesinde olağanüstü bir olaydır.

Adamın biri içinden bir şeyler geçiriyormuş. Hocamız camiden çıkarken, arkadan yak-

laşmış. Adam söylemeden, Hocamız *rahmetullahi aleyh* kafasındaki soruları cevaplayı vermiş. Ben öyle düşünüyordum, kendisi cevap verdi.

Sonra bir başka arkadaş anlattı. Şadırvana birkaç kişi gelmiş oturmuşlar. Filanca yerin valisi.

Şadırvanda kendi aralarında;

“İçeri girsek mi, girmesek mi? Geç oldu. Hoca Efendi'nin elini öpsek iyi olur.” diye konuşuyorlarmış. Şadırvanda otururken içerden şeyh efendi: “Durmasınlar içeri girsinler, halkaya katılsınlar.” diye haber göndermiş.

Abdülhakim Arvasi hazretleri vardı. Bağlum'da metfundur. Necip Fazıl'ın intisap ettiği şeyhidir. Beyazıt Camii'nde vaaz verirmiş. Onunla ilgili bir şey duymuştum. Üç arkadaş: “Beyazıt Camii'nde vaazına katılalım. Hem de gönlümüzden birer soru geçirelim. Vaazda onların cevabını versin.” demişler. Vaaza gitmiş, oturmuşlar.

Hoca Efendi kitabını açmış. Demiş ki: “Sayın cemaat! Ey cemaati müslimin! Geçen hafta

kitabın şurasında kalmıştık. Şimdi bu bölüme gelmişiz. Bu bölümü okuyacağız. Ama bu bölüme başlamadan önce 3 soruya cevap vereyim de öyle başlayayım.” demiş. O üç kişilerin tuttuğu sorulara cevap vermiş.

Ankara’da benim, aynı camiye devam ettiğim bir tanıdığım kimse vardı. Güneydoğu Anadolu’da, Mardin veya Siirt tarafında askerliğini jandarma olarak yapmış. Oralarda bir mübarek zat varmış, yaşayan evliya olarak tanınıyormuş. Dursun Ali ismindeki bu kardeşim kendi anlatıyor:

“Bizim başçavuş, yani jandarma taburunun başçavuşu münkir bir adam. Her şeyi kabul etmiyor.” diyor. Dedi ki: “Gel gidelim şu adama, üç soru turalım aklımızdan. Onun cevabını versin bakalım.

Evliya mıymış görelim?”

Ben dedim ki: “Yapılmaz öyle bir şey, öyle imtihanlar ayıptır. Günahtır, doğru değildir.” Kendi kafalarından sorular soracaklar.

Bakalım cevap verebilecek mi?

Birisi: “Ben abdestsiz gideceğim. Benim abdestsiz olduğumu anlasın da görelim.” diyor.

“Vallahi hocam! O hocanın kasabasına gelirken karşıdan bir atlı tozu dumana katarak koşa koşa geldi. O zaman jip yok, biz de atla gidiyoruz. Durdurdu atını: ‘Selamünaleyküm.’ dedi.” diyor. Anlatan şahıs bu üç kişiden birisidir. “Aleyküm selâm.” dedik. “Şeyh efendinin diyarına geliyorsunuz. Peki, Şeyh Efendi’nin selamı var. ‘İçinizden birisi şurada yıkansın, öyle gelsin.’ dedi.” diyor.

“Başçavuş atsan düşecek gibi oldu. Yani neredeyse yıldırım çarpmış gibi attan düşecek gibi oldu. Tabii orada banyo yaptı. Ondan sonra bindik gittik. Şeyh Efendi güzel bir şekilde karşıladı. Oturduk. Sofra kuruldu. Yemek yedik. Sofraya Hindi getirtti.” diyor. Hoca Efendi: “Bu insanlar ne acayıptır. Hiç sormazlar.

Hoca Efendi her zaman Hindi’yi nerede bulup getiriyor?” demiş. “Böyle de söz söyledi.” diyor. Sorularının cevabını da vermiş.

Kendi başımdan geçen bir olayı daha misal vereyim. Beş kişi Kastamonu'ya ziyarete gidiyoruz. Birisi diyanetten talebem, birisi hâkim, birisi ziraat mühendisi, birisi müftü birisi de bendeniz. Bir arkadaşın arabasıyla Kastamonu'ya gidiyoruz. Yolda da farklı konulardan konuşuyoruz. Yolumuz üzerinde Ahmet Efendi isminde bir zat var. Babamın da dostudur. Uğramaya karar verdik. Bizi çok güzel karşıladı. Bırakmadı, evinde bir yemek verdi. Ve sohbet etti. Bize yarım saat 45 dakika bir şeyler anlattı.

Oraya gelirken otomobilin içinde konuştuğumuz, cevap aradığımız konuların cevabını anlattı. Bizler de o şeyi öğrendik. Ben buna şahit oldum.

Bizim arkadaşlarımızdan birisinin bir hatırası var. Bakanlık yapmış bir kimse. Kardeşi-miz: “Amerika'dan uçağa bindik Türkiye'ye geliyoruz. Havada muazzam bir fırtına oldu. Uçak düşme tehlikesi geçirdi. Yani düşme durumuna geldi. Herkes feryat içindeydi. Benim de aklıma geldi, gözümü kapattım şeyhime rabıta yaptım. Hoca Efendi'yi düşündüm.” diyor.

“Ondan sonra uçak düşme durumlarından kurtuldu. İndik başka bir uçağa binip Türkiye'ye geldik. Hocamızın ziyaretine gittim, elini öptüm. ‘Nasıl uçakta bayağı bir tehlike oldu.’ dedi. Ben kendisine hiçbir şey demeden, o baba haber verdi.” diyor.

Bir başka kimse, mühendis Kazım bey anlatıyor: “Bir şahıs Fatih Camii'nde namaz kılmış. Orada cenaze namazı varmış. Cenaze namazına durmuş, ama girememiş. Biraz geç katılmış imama, bazı hatalar yapmış. Neyse cenaze namazı kılındıktan sonra bizim İskender Paşa'ya gelmiş. Hocamız hadis vaazı veriyor. Hadîs-i şerifleri anlatıyor. Bu adam konuyu beğenmemiş. Yani hangi hadîs-i şerif gelirse onu anlatılıyor.

“Böyle vaaz mı olur?” demiş, beğenmemiş. Hocamız: “Adam doğru düzgün namaz kılmasını bilmez, cenaze namazı kılarken hata eder, vaaz beğendiremezsin.” demiş. Ondan sonra akli başına gelmiş toparlanmış.

Şimdi bunlar misaller. Gelelim Yunus'a... İşte Yunus böyle, bu yolun mensuplarından bi-

risidir. İyî niyetli bir insandır. Hüs-n-ü zannımıza göre evliyaya çok samimi bağılığı olan, kendisi de evliyadan olan bir kimsedir. Allah'ın hükmüne karışmak bizim haddimiz değıl ama hüs-n-ü zannımıza göre öyle bir kimse. Çok büyük bir zattır. Çok güzel bir şahsiyeti var. Çok değıerli fikirleri olan birisidir. Ve bizim kültürümüzün çok büyük şahsiyetlerindedir.

Biliyorsunuz, her milletin kültürü var. Bazı milletler kendi tarihlerinden, kültürlerinden şikâyetçidir. Bizim böyle bir şikâyetimiz yoktur. Muazzam bir kültürümüz var. Edebiyatımız, inancımız, örfümüz, âdetimiz, nezaketimiz, zarafetimiz, komşuluğumuz, arkadaşlığımız olsun hepsi güzeldir.

f. Osmanlı'nın Manevi Mimarları

Almanya'da ben bazı Alman kimseler biliyorum, bizim Türklerle arkadaşlık ediyorlar. "Sizin dostluğunuzu seviyoruz." diye. Bizde de Alman usulü diye otobüste bilet parasını herkes kendisi vermeye kalkıyor. Onların usul ve adetleri farklı, bizim kültür ve adetlerimiz farklıdır. Onlar kendi kültürlerini yaşıyorlar. Bizim de kendi kültürümüzü yaşamamız, kendi

şahsiyetimizi bunlara göstermemiz daha uygun, daha doğru olur. Elhamdülillah! Bizim çok övülecek bir kültürümüz ve durumumuz var.

Yunus herhangi bir şair değil. Yunus önce bir mürşit, bir öğretmen, bir âlim, bir velidir. Ama sözlerini şiirle ifade etmiş bir kimsedir. Çünkü bizim Anadolu ahalisinin şiire büyük bir tutkusu vardır. Bizim ecdadımız şair ruhludur. Bizim Ecdadımızın en bariz sıfatlarından birisi bu halidir. Yani bizim ecdadımız liriktir.

Bizim dedelerimiz lügati, tefsiri, hadîs-i şerifi şiir tarzında yazmıştır. Necip Fazıl bile manzum hadis eserleri vermiştir. Bir fıkıh kitabını şiir tarzında yazmıştır. Onun için Mevlana diyor ki: “Bizim ahalimiz de güzel şiirlerin olduğu bölgede ilim adamı şiirle uğraşmıştır.

İlim adamı Arapça bilir, ayet, hadis okur. Konuşmasını öyle yapar. Ama ben Anadolu'ya geldiğim zaman baktım ki Anadolu ahalisinin yanında şiirden daha tatlı bir şey yok. Ben de onun için sözlerimi şiir tarzında söyledim.” Mevlana da bize uymuş. Halkın dengine uygun bir biçimde şiir vermiş. Yunus da öyle. Yunus

da bir veli, bir âlim, bir din büyüğüdür. Ama sözlerini şiir tarzında söylemiş bir kimsedir.

Yunus'un yalnız Türk edebiyatında büyük tesiri yok. Türk edebiyatında Yunus tarzı şimdiye kadar devam etmiştir. Bizim Edebiyat Fakültesi'nde bir profesör arkadaşım var. Yunus tarzında şiirlerle şiir kitabı neşretti. Yani Yunus tarzı oluştu. Yunusvari şiirler. Türk Edebiyatı'nda böyle bir çığır açılmıştır. Yunus bu tarzın kurucusudur.

Aynı zamanda Yunus, Osmanlı imparatorluğunun manevi mimarı, manevi kurucusudur. Hacı Bektaşî Veli, Mevlana Celaleddin-i Rumi bunlar Osmanlı'yı kuran insanlardır. Evet, devleti padişah kurmuştur. Vezir falan, filanca yeri fethetmiştir. Alâeddin Paşa şöyle yapmış, böyle bina kurmuştur. Şöyle medrese yapmışlardır. Ama bunlar manevi mimarlardır. Yani Mevlana'yı okunmamış bir Osmanlı münevveri, aydını bulamazsınız. Yunus'u bilmeyen bir Türk, Türk değildir. Ben şimdi buradan, burası diyar-ı gurbet. Arkadaşlarımın evinde misafir kalıyorum. Herkesin evine bakıyorum bir Yunus tesiri var.

Yunus'un ilahileri olmayan bir ev görmedim. Kùltürümüzün çok büyük mimarlarından birisidir. Çoluk çocuğumuza eğitim için hala Yunus'tan istifade ettiririz. Şiirlerini, ilahilerini öğretiyoruz. “Şol Cennetin Irmakları”nı söylettiriyoruz. “Derviş bağı baş gerek, gözü dolu yaş gerek.” diyoruz. Peygamber Efendimiz'e sevgimizi ifade etmek için; “Canım Kurban Olsun Senin Yoluna, Adı Güzel Kendi Güzel Muhammed” diye Yunus'un ilahilerini söylüyoruz.

Hacca gitmek aşkı içimize düşmüşse Yunus'un ilahilerini söyleye söyleye gidiyoruz. Yani Yunus hayatın içinde bizimle birliktedir. Eskimeyen, asırların yıpratamadığı değerlere, hazinelere sahibiz.

Tabii; “Kim ne ederse ettiğini bulur.” deniliyor.

Yunus bu sevgiye nasıl mazhar olmuş?

Yunus bir aşk ve sevgi şairi!.. “Sevelim sevelim, Ben gelmedim davi için,” ben dünyaya böyle iddia için gelmedim, sevmek için geldim. “Dostun evi gönüllerdir, gönüller yapmaya geldim.” diyor şiirlerinde. Yunus sevgiyi

yaşıyor, işliyor, tavsiye ediyor. Sevgi kaynağı olduğu için sevgi buluyor. Yunus böyle bir insandır. Yunus âşık! Âşık Yunus! Sırılsıklam âşık bir şahıstır.

Yunus ne zaman yaşamıştır?

Yunus'un yaşadığı zaman, aşağı yukarı Mevlana devri ve ondan biraz daha sonrasındır. Mevlana daha yaşlı, Yunus biraz daha gençtir. Yunus'un şiirlerin de Mevlana'dan bahsediliyor. Anlıyoruz ki onu görmüş, ona nazar etmiş. Mevlana Yunus'a nazar etmiş, güzel bir nazar ile bir Veli'nin himmet dolu bakışları ile bakmış. Bunu biliyoruz. Çünkü Mevlana ile görüşmüş, yaşadığı çağı aşağı yukarı bellidir.

Risale-i Nushiye isminde bir eseri var. Er-risaletün Nushiyye; öğüt kitabı, öğüt risalesi. Manzum 500 küsür beyitlik bir şiir yazmış. Didaktik, öğretici bir eser. Çok önemli bir eser. Şu bakımdan önemli: Yunus'un hangi zihniyette bir insan olduğunu anlamak için elimizde bir vesika, hem de Yunus'un imzası var. Bu bakımdan çok önemli bir eser. Hem de sonunda tarihi var, 707 tarihinde yazılmış. Tamam,

707 tarihinde, 1308 tarihi bizim için muazzam Yunus tarihi.

Bu Yunus ne zaman doğmuş ne zaman ölmüş?

Tabi o zaman nüfus kâğıdı, devlet kayıtları yok. Tarih kitaplarında tam tespit edilmiş. Yalnız ben de Yazma Eserler Kütüphanesi'nde, bir yazma eserde gördüm. Şöyle bir defterin kenarına yazılmış; “Yunus'un ömrü 80 küsür sene, Vefatı 720.” diye yazılmış. “Şimdi 83 sene yaşayıp da 720 de vefat etmişse 1240 küsürlerde doğmuş oluyor.” diye yazıyor.

Ama o yazının bilimsel değeri nedir?

Adana'ya gidiyormuş. Makalesinde bahsetmiş. Ben de gördüm yazılan eseri, öyle kenarda bir halde, yani hamışte, kenarda bir yazı.

Doğru mudur, yanlış mıdır? Bilemiyoruz. “Sağlam kaynaklardan almıştır, doğru olabilir.” diye hüsnü niyette bulunuyoruz. Aşağı yukarı 1320 yıllarında vefat etmiş bir kişi.

Yunus'u kimse paylaşamıyor, herkes sahip çıkıyor. Bursalılar, Eskişehirli, Karamanlılar, Hataylılar, Manisalılar, birçok kimse... Birçok yerde; “Yunus'un mezarı budur.” diyorlar. Ve Yunus'a sahip çıkmaya çalışıyorlar.

g. Yunus Bektaşî midir?

Fakat bilimsel olarak incelediğimiz zaman farklı şeyler ortaya çıkıyor. Eskişehir'den olma ihtimali çok zayıf. Sakarya suyunun kenarında Yunus'u anma toplantıları yapılıyor. İyi ama delil yok. Bir rivayet var. Diyorlar ki: “Yunus Sakarya suyunun kenarında bir yerde defnolundu.”

Ne derecede doğrudur? Bilemiyorum.

Yunus'un Karaman'da kabri var. Bir caminin içinde, ziyaret ettik, gördük. “Yunus burada yatıyor.” diye.

Ama bizim bahsettiğimiz şair Yunus mu, yoksa Yunus adlı bir başka şahıs mı?

Yunus bey diye bahsediliyor. Yunus'un beylik sıfatlarına sahip olduğu bilinmiyor. O zaman da Sultanın küçüğü gibi bir şey. O yüzden o olma ihtimali de zayıf.

“Yunus Sivrihisarlı’dır.” deniliyor. Onun için Eskişehir, Sivrihisar oralarda da güzel anılıyor. Hâlbuki Sivrihisar Türkiye’de birkaç tanedir. Kızılırmak’a yakın deniliyor. Kızılırmak’ta nereden nereye, böyle kıvrılarak akan nehir.

Bunlar içinde en doğrusu, bilimsel olarak menkıbelere en uygun düşeni Aksaray idaresinin Hacı Bektaş kasabasına yakın taraflarında bir Sivrihisar köyü var. Orada Yunus diye bir zatın mezarı var. Abdül diye bir şahsın mezarı var. Orası olabilir. Çünkü “Yunus Hacı Bektaşî ziyaret etmiş.” diye rivayetler çoktur. Eskişehir’den oraya gitmek 300, 400 kilometre kolay bir şey değildir. Yol yok, iz yok. O devirlerde 300, 400 kilometre yola gitmez. Gitse gitse 30, 40 kilometre yola gider.

O yüzden sanıyorum; Eskişehirli de üzülecekler, Karamanlılar da üzülecekler. Ama bilimsel olarak, Yunus’un Aksaray’a bağlı, Hacı Bektaş kasabası yakınlarında olan Sivrihisar köyünden, oradan olma ihtimali gerçeğe en yakın olanıdır. Bu benim kendi bilimsel verilerime bağlı.

Yunus'un Bektaşı olup olmadığı meselesi var. “Alevi, Bektaşı şairlerin ilki Yunus Emre'dir.” deniliyor.

Acaba böyle mi?

Ben doçentlik tezim de Hacı Bektaşı Veli'yi inceledim. Eserim neşredildi. Televizyonda hakkında konuşmalar oldu, beğenildi.

Hacı Bektaşı Veli de bugünkü Bektaşilerin sandığı tarzda bir insan değil. Onu eserimde de ifade ettim. Ve birçok fikirleri kendi eserlerine dayanarak ortaya konulduğu zaman görülüyor ki sonrakiler onu iyi tanıyamamışlar. Ve onun yolundan biraz kaymışlar. Hacı Bektaşı Veli öyle değil.

Yunus'a gelince, benim orijinal araştırmanın sonucudur; daha henüz literatüre geçmiş değildir. Yunus Bektaşı, Alevi değildir. İspatı, hükmü, Yunus Hacı Bektaşı Veli ile ilgilidir. Fikir bakımından aynı ekolün mensubudur. Buda şiirlerine bakılarak ispat edilebilen bir şeydir. Hatta şimdi eğer zamanımız müsaitse bazı şiirlerini okuyup izah etmek istiyorum.

Yunus namazı çok methediyor, namazı anlatan çok güzel şiirleri var, sayfalarını tespit

ettim. Okuyabilirim. Yunus dört halifeden bahsediyor: Ebubekir, Ömer, Osman, Ali *Rıdvanullahi aleyhim ecmain*. Aleviler bahsetmez. Aleviler Hz. Ali Efendimizden bahsederler, ötekilere karşı tavır alırlar. Yunus da o yok. Size kendi şiirinden okuyacağım. Dört halifeyi methediyor.

h. Yunus'un Gözünde İdeal İnsan Kimdir?

Namaz kılıyor. Şeriat-e bağlı. Coşkun bir şiirinde, o aşkullah, muhabbetullahın hareketi ile coşkunluğun içinde söyleyecek, şeriat edebinden dolayı sözü fazla derine gitmiyor. Yani şeriat-e bağlılığını kendi ifade ediyor. "Söyleyecek bu konuda daha başka söz de var. Ama Şeriat edebine uygun olmayacağı için söylemiyorum. Şeriat edebine riayetten susuyorum." diyor. Şeriata bağlı, Yunusun manzarası bu.

Namaz kılıyor, hayır, hasenat, ibadet ve taat meraklısı. Buna rağmen Hacı Bektaş ile ilgili. Çünkü Hacı Bektaş da böyle bir insandır. Yunus da böyle bir insandır. Yanlış bakılıyor, yanlış tanıtılıyor. Çalışmalar yapılıyor; şiirlerine, ana kaynaklarına bakmıyorlar. Rivayet-

lerle tarafgirane konuşmalarla bunu yapıyorlar. Objektif olamayınca tabii yorumlar değişiyor.

Yunus hacıyı, dört halifeyi, ibadeti met-hediyor. Yunus dört halifeyi seviyor. Yunus mürşitlere bağlıdır. Yunus onların tarif ettiği şekilde bir insan değil. Bu da önemli bir hakikattir. Tabii bunu bir makaleyle delilleriyle anlatmam lazım.

Yunus ahlaka çok önem veriyor. “1000 kere hacca gitsen, ahlakın güzel olmazsa olmaz.” diye öyle bir ısrarla inadı var ki illa ahlakın güzel olacak diye ahlaka çok önem veriyor. Hacı Bektaş da öyle. “10 yıl bir şişe içinde içki varken gitsen deniz kenarına dışını yıkasan içki mundardır, şişe mundardır. Temiz olmaz. Senin de içinde böyle huylar varken dışını yıkamakla temiz olmazsın. 72 milyon da yüzünü yıkamıyor değil, yıkıyorlar. Senin onlardan farkın için temiz olacak.” diyor.

Yunus'un ısrarla üzerinde durduğu ana önemli meselelerden ahlak ve davranışlar, Yu-

nus'un sevgisi, hoşgörüsü hepimizin hoşuna gittiği için radyolarda televizyonlarda iftiharla anıyoruz.

Yunus'un gözünde ideal insan mütevazı insandır, derviş insandır.

Derviş ne demek? Derviş, tarikata girmiş, bir ekole kayıtlı üye, mensup insan demek değil. Derviş, fakir demek. Mütevazı, izzet sahibi olmayı reddediyor. "İzzet ile hak bulunmaz, mütevazı olmak ile bulunur." diyor. İzzet, gurur, kibir ile hak bulunmaz diye şiirlerinde bunu işliyor.

Yunus tasavvufun aşk ve muhabbet koluna mensup bir mutasavvuf. Tasavvufta iki ana ekol görüyoruz. Biri nefsi terbiye etmek, nefsi ıyaset ile terbiye etmek ekolü. Yani insanın nefsi emmaresi, içindeki terbiye edilmiş benliği, nefsinin ve kendi menfaatini düşünen canını terbiye etmek için çareler düşünülmüş. O çareleri katı bir şekilde uygulayarak yola getirme, terbiye etme şeklidir. Buna *turuğu* nefsanîye deniliyor. Yani nefsi sıkıntıya sokacaksınız, nefisle savaşıacaksınız. Nefse karşı geleceksiniz ve nefis dara girdi mi, onu

yeneceksiniz. Onu terbiye ettiğiniz zaman büyük insan olabilirsiniz.

Yunus bunu söylüyor. Bir taraftan bu yanı var. Fakat bir de nefse hiç dokunmadan, ruhu kuvvetlendirerek, insanın içindeki güzel duyguları geliştirerek terbiye etmek. İnsanda bir güzellik, Allah'ı sevme, Allah için sevme, Allah yolunu sevme duygusu meydana getirmek suretiyle iyi insan haline dönüştürmek yolu var. Buna da *turuğu* ruhaniye deniliyor. Yani ruha kuvvet verici demektir.

Buda bir aşk ve şevk içinde meydana geliyor. O aşk ve şevkle insan günaha ve kötülüğe meyletmiyor. Allah yolunda iyi bir insan oluyor. İki ana metod. Yunus esas itibariyle aşk ve şevk yolunu tutmuş bir insandır. Mevlana da öyledir. Yunus'un da yolu aynı Mevlana'nın da yolu aynıdır. Fuzuli de aynıdır. Türk edebiyatının en önemli şairlerinden Fuzuli de Yunus'un kopyasıdır. O da aşk ekolü mensubudur.

Nefsin karşısına çıkmaya da önem veriyor. Bir taraftan da aşk ve sevgi ile hareket etmeyi, âşıkane, sadıkane yapmayı vurgulayarak bütün

şiiirlerin de o temayı işlemeş. O bakımdan Yunus, İhya-i Ulumi'd Din yazarı İmam Muhammed el-Gazzali'nin kardeşı Ahmet Gazzali ile başlayan, aşk ve şevk yolunun mensubu olarak görünüyor.

Yunus, bu nefse karşı çıkma metoduyla da şeriata bağılı bir insan olduğunu, bir taraftan katı bir sofu olduğunu, bir taraftan da daha toleranslı bir âşık olduğunu görüyoruz. Yunus'u böyle şeriata karşı laubali insanlardan zannedenler yanıılıyorlar. Şiiirler onu göstermiyor. Sadece aşk ve şevk sahibi olarak gösterenler de yanıılıyorlar.

Şimdi Yunus'un şiiirlerinden bazı misallerle, bazı şiiirlerini okuyarak bu sözlerimi delillendirmek, anlatıp konferansı bitirmek istiyorum. Tabi okuyacak şiiirleri çok. Ama şöyle bir tanesinden başlayalım. Yunus'u herkes kendisine çekmek istediğı için asıl şahsiyetini vurgulayacak bir şiiirinden başlayalım. Atmış dokuzuncu sayfa. Burada ışk kelimesini kullanmış. Arapçada da bunun aslı ışktır. Biz aşk olarak okuyalım. Kardeşlerimiz anlamakta zorluk çekmesinler.

Aşksız âdem, dünyada belli bilin ki yoktur.

Her biri bir nesneye sevgisi var âşıktır.

Yani dünyada sevmeyen insan yoktur. Herkes sever, herkes bir şeye bağlıdır.

Çalab'ın dünyasında yüz bin türlü sevgi var.

Kabul et kendi özüne gör hangisi layıktır.

100 bin türlü sevgi var. Ama sen kendine hangisi layıkça onu kabul et. Onun sevgisi çok. Ama sen kendine layık olan sevgiyi seç.

Biri rahmanir-rahim biri şeytanir-racim

Onun yazdığı müzdi sevgisine taalluktur.

Birisi Rahman'ın yolu, birisi şeytanın yoludur.

Avustralya'lılar sevmiyor mu?

Onlar da sevgi yok mu? Çok sevgiler var. Oradan da karşılaştırma yapabilirsiniz.

Dünyada Peygamber'in başına geldi bu aşk,

Tercümanı Cebrail, maşukası Halık'tır.

İlk bu sevgi Hazreti Peygamber'in başına geldi. Onun tercümanı Cebrail *aleyhisselam*'dır. Sevgide Allah-u Teâlâ hazretlerininidir.

Ömer, Osman ve Ali, Mustafa yarenleridir,

Bu dördünün ulusu Ebu Bekir Sıddık'dır.

Hiz. Ömer, Hiz. Osman, Hiz. Ali bunlar hep Hiz. Peygamberin yarenleri, dostlarıdır. Bu dördünün ulusu Ebu Bekir Sıddık'tır. Bu dördünün en büyüğü halife Ebu Bekir'dir. Onun için önemli, okuyoruz. Bu bizim inancımız, ehli-sünnet inancıdır. Bu Mustafa Necati Bursalı'nın kitabının 69. sayfasıdır. Eğer başka baskılardan bakacaksanız şiirin en son harfine bakın. Elif, be, te, se diye eski baskılarda böyledir.

Âlem fahri Muhammed, miraca ağdığında
Çalap'dan dilediği ümmetine azıktır.

Tabii Yunus 14. yüzyıl şairi onun dili farklı. Âlem fahri Muhammed miraca ağdığında, miraca çıkınca demektir. Ağmak, göge ağmak, çıkmak demektir. Ağdı, yani duman

göge doğru çıkıyor demektir. Âlem fahri Muhammed miraca ağıdığında, miraca çıktığı zaman, Çalap'dan dilediği ümmetine azıktır. Hakikaten ümmeti, ümmeti diye miraç da bizim için dua ettiği dile getiriliyor.

Yunus sana hakikat budur buyurduğum,

Gözünle gördüğüne dönüp bakma yazıktır.

i. Müslümanın Yürüdüğü Dört Kapı

Ey Yunus! Allah'ın sana emrettiği şudur. Gözünle her gördüğün şeye dönüp bakma, günahtır. Yazık, günah demektir. Yani her şey sevmeye layık değildir. Peygamber Efendimiz de sevgi sahibi bir insandı, ama Allah'a âşıktı. Rahmani sevgi vardır, şeytani sevgi vardır. Bin türlü sevgi vardır. Sen her gördüğün şeye dönüp bakma, yazık, günahtır. Yani Yunus Emre bu şiirinde; “Bakacaksan güzel bir şeye bak.” demiş oluyor. Buradan herhalde ikna olduğunuz ki Yunus'un zihniyeti burada kendi şiirinden anlaşılmaktadır.

Bakın Yunus'un Hacı Bektaş'la aynı ekole sahip olduğunu gösteren, Hacı Bektaş ile ilgili sözlerini söyleyen, Makalat'ın onu gösteren bir

şiiirini okuyacağım. Yunus'un şiiirlerini Hacı Bektaşı Veli'yi tanımayan, bilinmeyen doğru yorumunu yapamaz.

Yunus ne demiş, niye demiş neyi kast etmiş? Herkes anlayamaz. Bunu şiiimdi size, önyargıyla değil, delile dayanarak göstereceğim. Benim bu istifade ettiğim kitaptan, 236. sayfadan okuyorum ve izah edeceğim.

Bir سوالim var sana ey dervişler ecesi,

Meşayih ne buyurur, yol haberi nicesi?

Ey dervişlerin sultanı sana bir سوالim var.

Ehli Şeyhler ne söylerler, yolun haberi nasıldır? Bir سوالim var sana ey dervişler ecesi, meşayih ne buyurur, yol haberi nicesi?

Verdiğim suale cevap, turalım olsun se-vap,

Şule kime gösterir aşk evinin bacası.

Benim soruma cevap ver ama doğru olsun da turalım, o senin soruna o zaman tabii olalım. Aşk evinin bacası kime ışık saçar, kime ışık gösterir.

Evvel kapı şeriati, emrü nehyi getirir.

Yıkar günahlarını her bir Kur'ân hecesi.

Dervişin, müslümanın yürüdüğü yolda 4 kapı vardır. Yunus söylüyor bunu, ama bu Hacı Bektaşî Veli'nin ana felsefesidir. Dört kapı, kırk makam duymuşsunuzdur. Evvel kapı şeriat, emr-ü nehyi bildirir. Yunus söylüyor, ama şeriatta geçerli emri, nehyi bildirir.

Bu nedir? Yapılması gereken işler, Allah'ın emri, yapılmaması gereken şeyler, Allah'ın yasaklarıdır. Şeriat bir kitaptır, bilgidir. Yıkar günahlarını her bir Kur'an hecesi. Kur'ân-ı Kerim'i okuyunca her bir hecesi senin günahlarını yıkar. Ona bakarsın, öğrenirsin, okursun günahlarından temizlenirsin. İkincisi tarikattır.

İkincisi tarikat, kulluğa bel bağlaya,

Yolu doğru varanı yargılıya hocası.

2. kapı tarikat kapısıdır. Yani şeriat kapısından gireceğiz. 4 surlu bir saraya doğru gidiyorsunuz diye düşünün. Dış sur şeriat, şeriat kapısından girdiniz. Güzel bir avlu, onu geçtiniz. 2. kapıya geliyorsunuz. İkinci kapı tarikatıdır. Kulluğa bel bağlayan, yani kulluk, ibadetleri Allah'ın emirlerini tutacak, namazı, niyazı ibadeti yapacak.

Bel bağlamak ne demektir? İzzet kuşağını beline bağlamaktır. Kulluğa bel bağlayacaktır.

Yolu doğru varanı yargılıya hocası. Eğer işi doğru yolda giderse hocası onu yargılaya.

Hoca kimdir? Hoca Allah'tır. Hoca kelimesi bizim bugünkü kullandığımız manada değildir. Hoca efendi demek, burada Allah manasındadır. Caminin hocası da o toplumun efendisi olduğundan o ismi almıştır. Eskiden Hoca diye vezirlere derlermiş. Ama efendiler efendisi Allah, doğru yola varırsa kulu bağışlar demektir. İkincisi tarikattır. 2. kapıyı da geçtiniz, saraya biraz daha yaklaştınız.

Üçüncüsü marifet, can gönül gözün açar,
Bak mana sarayına arşa değin yücesi.

Üçüncüsü de Marifet kapısıdır. Marifet irfan demektir. Marifet bilgi, ama kuru bilgi değil. Asıl olan bilgi irfandır. Marifete sahip oldu mu insan, gönül gözü açılır. Yani bir göz vardır, ışıkları görüyor. Bir de gönül gözü vardır. Bu da irfan'ı görüyor. Manevi gerçekleri görüyor. Marifet sahibi oldu mu bir insan, gönül gözü açılır. Üçüncüsü marifet, gönül gözünü açar. O zaman mana sarayına baktığın zaman,

arşa doğru gönül gözüyle baktığın zaman, ne kadar derin manalar, bu maneviyat âleminde nice nice gerçekler görürsün.

Dördüncüsü hakikat, ere eksik bakmaya,
Bayram ola gündüzü, kadir ola gecesi.

Dördüncüsü hakikattir. Ere eksik bakmaya, bayram ola gündüzü, kadir ola gecesi. Yani insana kusurluymuş gözüyle bakmayacaksın. Baktığın kimseye eksik bakmayacaksın. Ama er dediği burada sıradan insanlar değildir. Evliyaullahtır. Yani evliyaullahı kusurlu görmeyelim, ona hürmette kusur etmeyelim.

Şimdi bu er kelimesi onun da etimolojisi karışık. Herkes bilmiyor. Er kelimesi erkek manası varsa kadın evliya ne olacak?

Ermek manasında olabilir. Çünkü bazı yerlerde eren kelimesi kullanılıyor. Fakat Kur'ân-ı Kerim'de ve hadîs-i şerifte Allah'ın sevgili kullarına bazen *ricalullah* ismi sık geçiyor. Yani Allah'ın erleri, kendini tamamen Allah'a vakfetmiş, Allah yolunda çalışan, yürüyen insanlar. O bakımdan da o rical kelimesinin tercümesi olabilir. Yani er dediği zaman Yunus Emre sıradan bir mümini kast etmiyor.

“O müminlerin başında olan, mürşit olan kimseye hürmette kusur etmesin, ona eksik bakmasın, onu kusurlu görmesin. Hrmette kusur etmesin. Bağlılığı zayıf tutmasın.” diyor.

Hakikate eren kimse ere eksik bakmaya, bayram ola gündüzü, kadir ola gecesi. Gündüzü bayram günü gibi olur. Hakikate erdi mi bir insan gündüzü bayram, gecesi kadir gibi olur. Hakikat en yüksek mertebe, yani ulaşılması gereken menzil oraya ulaştı mı artık gecesi gündüzü bayram olur. Kadir gecesi gibi olur.

Bu şeriat gç olur, tarikat yokuş olur,

Marifet sarplık durur, hakikattir ycesı.

Bu yolculuk kolay bir yolculuk, dzde bir yolculuk değildir. şeriat gç gelir. Herkes şeriatın emrini tutamaz. Tarikat sarptır, yokuş çıkmaya başlayacak. O daha da zordur. Marifet sarplıktır. Marifet de gizlidir, daha sarptır. Hakikat de yücedir, tam zirvededir. Yani dağın tepesine çıkacaksınız da bayrağı oraya dıkeceksin. Hakikate ulaşacaksınız. O zaman insan derviş olur.

Dervişin dört yanında, dört ulu kapı gerek,

Hangi yöne bakar ise gündüz ola gecesi.

Derviş'in dört yanında 4 kapı vardır. Nereye bakarsa gecesi gündüz olur.

Ona eren dervişe iki cihan keşfolur.

Yani son noktaya erişen dervişe iki cihanın hakikatleri, önündeki perdeler kalkar, mest olur açılır. Onun sıfatıdır, över o hocalar hocası. Böyle bir insanı da Allah metheder. Allah'ın sevgili kulu olur. O hocalar hocası olan Allah, o kimseye artık hürmet eder.

Dört hal içinde derviş gerek siyaset çeke,
Menzile ermez kalır, yol eri yuvacası.

Dört hal içinde dervişin, yani bu şariat, tarikat, hakikat, marifet yolculuğunda derviş'in siyaset çekmesi lazımdır. Siyaset çekmek demek, kahır çekmek, meşakkat çekmek demektir. Yani çalışmak demek, gayret sarf etmek demektir. Menzile ermez kalır yol eri yuvacası. Yol eri, şeyhine bağlılığı güzel yapamayan menzile eremez. Yani o bağlılığı güzel yapamayan yolda kalır.

Kırk kişi bir ağacı dağdan gücün indire,

Ya bunca mürid muhib sırat nice geçesi.

Konuyu şiir de biraz değiştirdi. Kırk kişi bir ağacı dağdan zor indirir. Kolay değil ağır bir ağacı dağdan indirmek. Bunca mürit aşık sırattan nasıl geçecek.

Küfrün okun atarken imanın vurma sakın,

Yelip sayasın gücün sebil ola hecesi.

Küfrü atayım derken, küfrünü üzerinden atarken dikkat et imanını iyi kolla onu bulup vurma. Yani ona atayım derken yanlış yere vurma. Yoksa güveci kırarsın, güvecin içindeki güzel şeyler sefil olur. Yani imana zarar vermemeye çok dikkat et.

Dört kapıdır kırk makam, yüz altmış menzili var,

O erene açılır vilayet derecesi.

Bu 4 kapının 40 makamı vardır. Hacı Bektaş Veli de öyle diyor. “40 makamlı derviş hakikate erer.” diyor. “Onun şeriatı, onun tarikatı, onun marifeti, onun hakikati ile ona velayet verilir. Yani evliyaullah derecesi o zaman açılır. Birisi eksik olsa açılmaz. Namazı

olmazsa, Allah'ın emrini tutmasa olmaz.” diyor.

Aşık Yunus bu sözleri muhal diye söylemez
Mana yüzün gösterir bu şairler kocası.

Aşık Yunus bu sözü olmayan bir şey diye söylemiyor. O şairlerin ihtiyarı manayı açıklıyor. Yani bu iyi zordur, ama imkânsız, muhal değildir. Yunus Emre; “Bu böyle olur.” diyor ve mana yolunu gösteriyor.

Şimdi şiirlerini biraz açıklayacak olursam ne kadar güzel olduğunu göreceksiniz. Bir de gönül yıkmamakla ilgili bir şiirini okuyayım. Gönül yıkmamaya ne kadar önem verdiğini Yunus'un şiirinden görün.

Doldur bize sun kadehi, aşk şarabından ey saki,

O denizden içir bize, ondan içer şeyh ve faki.

Ey Saki! Bize aşk şarabını doldur. Yani Şeyhler, fakihler hanginden, neyden içiyorlarsa bize de ondan doldur. Fakih yani din âlimi, şeyh de mürşit demektir. Doldur bize

sun kadehi, aşk şarabından ey saki, o denizden
içir bize, ondan içer şeyh ve faki.

Sohbetimiz ilahidir, sözümüz kevser suyu-
dur,

Şahımız şahlar şahıdır, çalgımızdır dost fi-
rakı.

Sohbetimiz ilahidir, sözümüz kevser suyu
gibi tatlıdır, mübarektir. Şahımız şahlar şahı-
dır. Çalgımız dost firakı. Hz. Ali gibi onun yo-
lunda yürüyenlerdir.

Kim ki bir dem sohbet ola, müftü müder-
ris mat ola,

Bir ilahi devlet ola, ondan içen oldu baki.

Bu ilahi sohbeta kim katılırsa müftüleri,
yani dâhil ilmini okuyup da hakikat marifet
ilimlerini öğrenmemiş kimseler hak olursa, bu
ilahi hayattan faydalananlar bakilik, ölümsüz-
lüğü bulur.

Hırka ile tac yol vermez, fereciyle âlim
olmaz,

Din diyanet olmayınca, okusan yüz bin va-
rakı.

Hırka giymekle, yani tarikat hırkası giymekle, başa külah, taç, çeşitli türde tarikat külahları giymekle, fereciyle insan âlim olmaz. Cübbe giymekle, alim kisvesiyle insan bir noktaya varamaz. Okusan yüz bin varakı, yüz bin tane sayfa okusan, imanın olmazsa o dış görünüşün kıymeti, o cübbenin, o kisvenin önemi yoktur.

Okudun yedi mushafı, ha taat göstersen safî,

Çünkü amel eylemedin, gerekse var yüz yıl oku.

Yedi mushafı okudun. Malum yedi harf üzere Kur'ân nazil olmuştur. Çeşitli okuyuş şekilleri vardır. O tamamen Allah'a itaati emreder. Sen onu okudun. Ona itaat etmen lazım. Çünkü amel eylemedin. Madem okuduğunun uygulamasını yapmadın, icraatta üzerine düşeni yapmadın. İstersen git yüz yıl oku. O bil-diğinle ibadet etmen onu uygulaman lazım.

Bin kez hacca vardın ise, bin kez gaza kıldın ise,

Bir kez gönül kırdın ise, gerekse var yollar doku.

1000 defa hacca gittiysen, gidemezsin. Çünkü 1000 yıl gitmesi lazım. Hac yılda bir defa oluyor. Bin kez gaza kıldın ise, cihat da çok sevaptı. Cihat etmek de önemli. 1000 yıl cihat ettiysen, 1000 kere hacca gittiysen, ama bir kere gönül yıktın ise gerekse var yollar doku. Yolları istediğin kadar hep git, gel, git. Yani gönül yıkmamanın önemini vurguluyor.

Gönül mü yeğ, Kâbe mi yeğ?

Soruyu soruyor açıkça soruyor.

Gönül mü daha kıymetli, Kâbe mi daha kıymetlidir? Gönül mü yeğ, Kâbe mi yeğ?

Desin bana akli eren.

Ey akıllı kimse!

Ey akli eren kimse söyle bakalım; gönül mü daha kıymetli, Kâbe mi daha kıymetli?

Gönül yeğ olur zira ki, gönüldedir dost durağı.

Gönül daha kıymetlidir. Çünkü Allah insanın gönlüne tecelli eder. Dostun durağı, menzili gönüldür. Onun için gönül daha kıymetli-

dir. Kâbe'den üstündür. Bu hadîs-i şerif manasıdır. Peygamber Efendimiz söylüyor. Yunus, kendisi söyleseydi kendisini itham ederdik.

“Vay Kâbe'ye böyle denir mi?” derdik. Ama Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bir hadîs-i şerifinde bu geçiyor.

Muhterem kardeşlerim!

Gönül daha kıymetli, ama biz onca gönül yıkıyoruz. Yunus Kâbe'den üstün olduğunu söylüyor.

Gönül yeğ olur zira ki, gönüldedir dost durağı.

Madem Allah gönüldedir, Allah'ın evini yıkmak daha fenadır. Gönül mademki Allah'ın durağıdır. O halde gönlü yıkmamak lazım. Bakın ne kadar önemli bir şey.

Gönüllerin, komşuların ısmarladı Hak Resûl'e

Miraç gecesi dost ile bu kelecî oldu baki.

Gönüllerin komşularını Allah Resulullah'a ısmarladı. Yani Allah miraç gecesinde gönül erbabını Rasulullah'a tavsiye etti. Miraç gecesinde bu konuşma vasıl oldu.

Yunus için budur hemin, tut sen ulular eteğin,

Dilersen baki olasın, gönüller oldular baki.

“Yunus sen de bu yolu tut. Yani gönüller yapma yolunu tut. Çünkü gönüller yapanın gönlü diri kalır. Ve baki olur. Yani âşık olan insan, gönül yapan insan, gönlü canlı olan insan ölmez.” diyor. Başka yerde de bunu açıkça beyan ediyor.

“Aşıklar ölmez, ölen hayvan durur, aşıklar ölmez. İnsan hayran olur, aşıklar ölmez.” diyor.

İslami literatürde de vardır. Kur’ân-ı Kerim’de: “Şehitler ölmez, onlar diridir.” diye bildiriyor. Âşık olan kimse de o yolda canlı olmuş olduğuna Yunus inanıyor, candan inanıyor. Yani aşka, Allah’a âşık olan kimsenin ölmeyen ölümsüzlüğüne inanıyor. Bu zamana kadar yaşaması bir bakıma haklı olduğunu gösteriyor.

Şeyh olduğunu gösteren bir risale söyleyeyim. Tevazuyu da görmüş olacaksınız.

Ey bana iyi diyen, benim kamudan kemter,

Şöyle suçlarım yolda, suçlular benden server.

Ey bana iyi diyen insan beni boşuna övme ben herkesten daha kötüyüm. O kadar mücrimim ki suçlular benim yanımda server kalır.

Benim gibi suçlu kul,

Var ise bir daha bul.

Biz gibi mücrimini ara bakalım bulabilir misin? Bulamazsın. Bakın en fazla mücrim benim.

Dilim ilim ve usul,

Gönlüm de dünya sever.

Dilim ile ilim söylüyorum, ama dünya giriyor araya dünyadan kopamamışım. Onun için iyi değilim.

Görüntüm iyi adda, gönlüm fesat taatta,

Bulunmaya Bağdad'da, bencileyin bir ağyar.

“Dışım iyi, ama kalbim fesatta. Bağdat'ta benim gibi ağyar bulunmaz.” demek istiyor. Ağyar, hilekar demek.

Taşum göyner, içüm ham, dirligüm budur müdâm,

Yol varmadum bir kadem ‘Arş'dan virürem haber.

Dirlik hayat, hayatım böyle.

“Yol varmadım bir kadem, Arş'tan veririm haber. Daha bir manevi yola varmamışım. Arş-tan haberler veriyorum. Ne sahtekâr insanım.” Böyle diyor kendisine.

Hırkam suçuma perde,

Endişem yanlış yerde.

Demek ki Hırka var sırtında. Hırkam suçuma perde, endişem yanlış yerde.

Endişem nerede? Gittim, baktım başka yerde. Hırkamda bu içimin kötülüğünü perde-liyor. Dışımdan görenler beni iyi sanıyor.

Gönlüm ayrık pazarda,

Dilimde sözüm esrar.

Gönlüm başka pazarlık da, başka pazarlarda geziyor. Dilimde manevi esrar sözleri söylüyor.

Taşum biliş içüm yâd dilüm hoş gönlüm murtad,

Yavuz işe eyü ad böyle fitne kanda var.

Dışım biliş, dıştan Allah dostu gibi görünüyorum. Dışım biliş, içim yad, Allah'la bilişmiş. Âlim marifetullahı ermiş güya. İçim yabancı dışım biliş, içim yad. Dilim hoş, gönlüm mürted, gönlüm daha müslüman olmamış.

Kime ki öğüt verdim, o Hakk'a erdi gördüm.

Bana benim öğüdüm, hiç eylemedi eser.

Kime öğüt söylediysem, nasihat verdiysem, gördüm tesirini gördü. O hakka erdi. O insan oldu. Ama bana benim öğüdüm hiç eser eylemedi. Hiç tesir eylemedi. Anlaşılır ki mürşit; "Müritleri bile ermiş, nicesi evliya olmuş gördüm." onu diyor. "Hala ben adam olmadım." diyor.

Takındım şeyhlik adın, kodum maşuk taatın.

Verdim nefsin muradın, kanı Hak ile pazar.

Şeyhlik adını takındım, buradan anlıyoruz ki Yunus Şeyh oldu. Oduncu derviş kalmadı. Takındım şeyhlik adın, kodum maşuk taatın, maşuk olan mahbup olan Allah'a itaati bıraktım. Verdim nefsin muradın, nefsim ne isterse yap dedi, yaptım. “Ye dedi yedim, gez dedi gezdim. İç dedi içtim.” diyor.

Kanı Hak ile pazar, hani Allah ile pazarlık böyle miydi? Böyle mi olacaktı? Böyle mi kulluk yapacaktım? En iyi ben kulluk yapacaktım. Onun sözünü tutacaktım.

Yayıldı Yunus adı, suçtur cümle taatı,
Çalab'ım inayeti, suçun geçire meğer.

Yunus'un adı ilk defa yayılıp şöhret buldu. Ama bütün taati, her işlediği suç. Çalab'ım inayeti, suçun geçire meğer. Yunus böyle anlatıyor. Tevazu gösteriyor.

Teheccüd namazına kalkamamıştır, ona kızar. Namaz kılariken aklına dünyalık gelmiştir. Onun için;

“Bu ne biçim namaz?” diye kendine kızar. Bize göre çok da önemli değildir de küçük bir şey için kendisini suçlar.

Yani bu sözüne kendisini yerden yere vuruyor. Ama bir de başka bir şiiri var. O da onun nasıl olduğunu gösteriyor. Şu da durumun sonucunu gösteriyor. Herhalde asıl hoş olan şey burası. Canlar canını buldum, bu canım yağma olsun, Assı ziyandan geçtim, dükkânım yağma olsun. Zarardan ziyandan geçtim dükkânım yağma olsun. Çünkü canım da feda olsun. Canlar canını buldum, bu canım yağma olsun. Assı ziyandan geçtim, dükkânım yağma olsun.

Ben benliğimden geçtim, gözüm hicabın açtım,

Dost vaslına ulaştım, gümanım yağma olsun. Kendimden geçtim. Hepsinden geçtim. Gözümün perdesini açtım. Dostuma kavuştum vasfına eriştim. Gümanım yağma olsun alsın hiçbir şey kalmasın.

Benden benliğim gitti, hep mülkümü dost yuttu,

La mekan kavmi oldum, mekanım yağma olsun.

Benden benliğim gitti ben kalmadım ortada.
Dost her tarafımı kapladı. İlahi olanı seçtim,
Allah'ın sevgisine mazhar oldum. La mekân
kavme, yani mekânsızlık haline ulaştım.

Taalluktan üzüştüm, o dosttan yana uçtum,
Aşk divanına düştüm, divanım yağma olsun.
İnsanlara, eşyaya, fanilere taalluk olmaktan
üzüştüm. Üzüşmek, kopmak, ip üzüştü, ip
koptu demektir. Üzüştüm, yani bütün maddi
bağları kopardım. Dünya gözümde değil, bü-
tün bağları kopardım. Taalluktan üzüştüm, o
dosttan yana uçtum. Aşk divanına düştüm, di-
vanım yağma olsun. Aşk meclisine kavuştum.
İkilikten usandım, aşk donunu donandım,
Derdin hanına kandım, dermanım yağma ol-
sun.

Bir ben, bir Rabbim, yani ikilikten usandım.
Artık kurtuldum aşk donunu donandım. Don kı-
yafet demek. Yani aşk kılığına kıyafetine bü-
ründüm.

Varlık çün sefer kıldı, ondan dost bize geldi,
Viran gönül nur doldu, cihanım yağma olsun.
Ben varlıktan geçince dost o zaman bize geldi.
Viran gönül nur doldu. O zaman viran gönlüm
nurlandı. Cihanım yağma olsun.

Geçtim bitmez sağıçtan, usandım yazdan, kıştan,
Bostanlar başın buldum, bostanım yağma olsun.

Yunus ne hoş demişsin, balla şeker yemişsin,
Ballar balını buldum, kovanım yağma olsun.
Ben asıl ballar balını buldum, kovanım yağma olsun. Yağmalasınlar, istediklerini yapsınlar, ben asıl balı buldum. Efendim şimdiden muradına ersin diyoruz. Ermiştir. O bir hali, bu bir hali, o tevazu bu da ilgisini gösteriyor.

Allah hepinizden razı olsun. Yunus anlatmakla bitecek bir zat değil. Her şiiri için bir konferans verilmesi lazım. Hakikaten anlatıla anlatıla güzel sonuçlara varılabilir.

Allah, evliyasından sevgili kullarına verdiği o sevgiyi bizlere de versin. O güzel manevi hakikatleri lezzetleri bize de tattırsın. Ömrümüzü rızasına uygun geçirmeyi nasip etsin. Olgun insan, bilge insan, Allah'ın sevgili kulu, müridi, evliyası, ereni olmayı nasip etsin. Gönlül gözünü açsın, gerçekleri olduğu gibi görmeyi nasip etsin. Arkamızdan hayır ile anılmamıza sebep olacak hayırlar, iyilikler, eserler, abideler bırakıp insanlara faydalı olarak ömür

geçirmeyi nasip etsin. Huzuru izzetine sevdiği razı olduğu kulu olarak varmayı nasip etsin. Cennetiyle cemaliyle müşerref kılsın. Sevgili kulları ile cennette sizleri, bizleri buluştursun. Allah hepinizden razı olsun.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
Avustralya

[Bütün KONFERANSLAR'a PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

